

N:o 18.

Ank. till Riksd. Kanali den 9 Mars 1874, kl. 10 f. m.

*Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7,
med anledning af Herr C. E. Casparssons motion om
underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utarbetan-
de af en ordbok öfver Svenska språket.*

I den ifrågavarande motionen (N:o 182) har motionären anført,
att vår litteratur, oaktadt alla hittills gjorda uppoffringar och be-
mödanden, icke ännu eger någon mot vår tids anspråk svarande veten-
skaplig ordbok öfver svenska språket;

att bristen på en sådan vållar olägenheter icke blott för lärare och
vetenskapsidkare, utan för en och hvar som läser och skrifer det sven-
ska språket;

att de lexikaliska arbeten, som vi redan ega, icke kunna göra an-
språk på att jämföras med de ordböcker, som hos andra folk utkommit;

att ett ordboksarbete, som afser att åstadkomma ett verk, der vårt
språks hela ordförråd är samladt, alfabetiskt ordnad och belyst och der
den språkvetenskapliga forskningens resultat finnas åskådligt ordnade och
lätt tillgängliga, icke kan utföras af en enda person, ej heller företagas med
afseende å ekonomisk vinst;

att utarbetningen och utgifningen af större ordböcker, annorstädes,
äfven i de största kulturlanden, ansetts såsom statsangelägenheter;

att i vårt land ordbokssaken varit föremål för intresse från så väl
regeringens som representationens sida;

att Svenska Akademien, som fått till särskildt åliggande att utarbete
en svensk ordbok, vid utgifvandet af ett profhäfte härtill, förklarar sig icke

Bih. till Riksd. Prot. 1874. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 15 Häft.

kunna ikläda sig någon bestämd förbindelse i afseende på ordbokens fortsättning eller fullbordan;

att på grund häraf Riksdagen, med anledning af en framställning från 1871 års statsrevisorer, i underdånig skrifvelse af den 8 Maj 1872 anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida icke i afseende på det åt Svenska Akademien uppdragna arbete för utarbetande af en ordbok öfver svenska språket kunde träffas anordningar, som betryggade arbetets raskare fortskridande och ordbokens fullbordande inom en ej för mycket aflägsen tid, samt, om förhållandena dertill föranledde, hos Riksdagen göra den framställning i ämnet, som för nämnda ändamåls vinnande kunde anses behöflig;

att Kongl. Maj:t, som öfver Riksdagens ställning inhemtat utlåtande af Svenska Akademien, med anledning af detta, hvori Akademien förklarar sig afstå från så stor del af sitt anslag, som blifvit beviljad med vilkor att till ordboksarbetet användas, i proposition till förhördet års Riksdag föreslagit, att den del af anslaget till Svenska Akademien, som var afsedd för ordboksarbetet, eller 3,750 R:dr, måtte ur riksstaten afföras, hvartill Riksdagen lemnat bifall;

att arbetet i följd häraf kunde anses såsom afstannadt, ett förhållande hvilket vore så mycket mera beklagligt, som arbetet fördröjde lång tid för att fullbordas; samt

att, om företaget sattes i gång, det kunde blifva likasom en medelpunkt för de fosterländska språksträfvandena;

på grund hvaraf motionären föreslagit,

det Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru utarbetningen af en mot tidens vetenskapliga kraf svarande ordbok öfver svenska språket lämpligast må kunna anordnas samt derefter, i den mån Riksdagens medverkan kan vara erforderlig, till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som för ändamålets vinnande, inom en ej alltför aflägsen framtid, må anses af förhållandena påkallad.

Utskottet delar de åsikter, motionären uttalat om vigten deraf, att äfven Sverige erhåller en efter vetenskapliga grunder utarbetad ordbok öfver landets språk. Behovet af en sådan börjar att blifva allt mera kämbart, och den svenska språkforskningens vänner kunna icke utan oro för framtiden tänka på det skick, hvori den för vår nationela bildning så betydelsefulla frågan nu befinner sig. Det kan således icke finnas tvifvel derom, att ordboksarbetet bör med det snaraste återupptagas. Frågans vigt gör henne nu, såsom förr, till ett värdigt föremål för Riksdagen.

gens omtanke. Visserligen kan det sägas, att Riksdagen genom 1872 års underdåniga skrifvelse redan anmält sin önskan i ämnet hos Kongl. Maj:t, men denna skrifvelse synes icke bestämdt afse ordboksarbetet i annan mån än så vidt detta varit åt Svenska Akademien anförtrodt. I detta hänseende har Riksdagens skrifvelse haft till följd, att Akademien af-ägt sig anslaget till ordboksarbetet och förklarat sig ur stånd att föreslå anordningar, som kunna trygga arbetets raskare fortgång och fullbordan. Vid sådant förhållande och då för det närvarande någon bestämd utsigt till målets vinnande utan särskilda åtgärders vidtagande icke förefinnes, bör det anses af behovvet påkalladt, att Riksdagen egnar sin uppmärksamhet åt frågans lösning. Det ligger dock i sakens natur, att Riksdagen icke kan eller bör inlåta sig i bedömande af de medel, som för ändamålets uppnående företrädesvis böra användas, utan måste detta blifva föremål för Regeringens omsorg.

På grund af hvad sålunda blitvit anfördt tillstyrker Utskottet,

att Riksdagen må bifalla den ifrågavarande motionen.

Stockholm den 9 April 1874.

Å Utskottets vägnar:
Rich. Ehrenborg.
